

Asia: VN/25829/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Rahoitusvakausvirasto (RVV) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta. RVV vastaa luottolaitosten kriisinratkaisusta ja talletussuojasta. Luonnoksessa ehdotetuilla muutoksilla on vaikutusta erityisesti talletussuojakorvausten maksatustilanteessa, joten RVV kuvaa lausunnossaan näitä vaikutuksia. Lisäksi RVV pyytää lausunnossaan huomioimaan alla kuvatun mukaisesti tietojen luovuttamiseen liittyvät velvollisuudet.

Rahanpesuun liittyvät riskit talletussuojakorvausten maksatustilanteessa perustuvat siihen, että tällöin käytännössä iso osa pysyviin maksuvaikeuksiin ajautuneen talletuspankin talletuskannasta siirtyy RVV:n talletussuojan maksatusjärjestelmän kautta muutamassa päivässä uusille tileille. Jotta rahanpesuun liittyvät riskit eivät toteutuisi, on säädetty, että talletukset, jotka perustuvat rikoslain 32 luvussa tarkoitetulla rikoksella saatuihin varoihin, eivät ole korvauskelpoisia. Jos tällaista rikosta koskeva esitutkinta tai oikeudenkäynti on vireillä, RVV voi lykätä korvauksen suorittamista tuomioistuimen lainvoimaiseen päätökseen asti. Toisaalta korvauskelpoisia eivät myöskään ole talletukset, joiden omistajan henkilöllisyyttä ei voida selvittää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisesta annetun lain 3 luvun mukaisesti.

Talletussuojakorvaukset maksetaan pääsääntöisesti RVV:n automaattisella päätöksenteko- ja maksatusjärjestelmällä seitsemässä työpäivässä siitä, kun on todettu, että RVV:n on alettava maksaa korvauksia. Niissä tilanteissa, joissa tallettajan oikeus korvaukseen on epäselvä tai tallettajan oikeutta talletuksen käyttöön on viranomaisen päätöksellä rajoitettu, RVV:llä on mahdollisuus päättää kolmen kuukauden lisäajasta korvauksen maksamiseen. Pankeilla on lakisääteinen velvollisuus toimittaa RVV:lle tiedot korvauskelpoisista ja korvattavista talletuksista. Pankin toimittamien tietojen perusteella RVV suorittaa talletussuojakorvausten maksatuksen. Koska

talletussuojakorvausten maksatukseen liittyy useita rahanpesun torjunnan kannalta tärkeitä kysymyksiä, on Euroopan pankkiviranomainen käynyt asiaa läpi lausunnossaan, jossa se ehdottaa suosituksia toimivaltaisille viranomaisille sekä komissiolle lainsäädännön täsmenämiseksi. Lausunto löytyy täältä: <https://www.eba.europa.eu/eba-calls-strengthening-connection-between-eu-legal-frameworks-anti-money-laundering-and-terrorist>.

Hallituksen esityksen luonnoksen mukaan ilmoitusvelvollisella olisi jatkossa oikeus käsitellä yleisesti saatavilla olevia tietoja asiakkaansa rikoksesta tai rikosprosessista. Tämä on talletussuojakorvausten maksatustilanteessa hyvin tärkeää. Lähtökohtana maksatustilanteessa on, että pankki toimittaa RVV:lle tiedot siitä, onko talletus korvauskelpoinen, ml. perustuuko talletus kätkemis- tai rahanpesurikokseen tai onko tällaista rikosta koskeva prosessi käynnissä. Nopean maksatuksen vuoksi tiedot käsitellään automaattisessa päätöksentekojärjestelmässä. RVV ei manuaalisesti käy talletuksia läpi, jollei niihin liity jokin pankin raportoima tieto, joka ohjaa korvauksen käsittelyn manuaaliprosessiin. Jos pankki raportoi, että talletus ei ole korvauskelpoinen, tällöin RVV saa kyseisen talletuksen osalta lisää aikaa harkita tallettajan oikeutta korvaukseen. Jos pankki ei raportoi talletusta korvauskelvottomana, ei RVV:kään saa tietoonsa mahdollista rahanpesuriskiä, jolloin korvaus maksetaan suoraan automaattisessa menettelyssä. RVV ei tällä hetkellä saa edellä kuvattuja tietoja muualta kuin pankilta itseltään. Euroopan pankkiviranomainen on kuitenkin pyytänyt komissiolta täsmennyksiä lainsäädäntöön niin, että nopea tiedonkulku myös AML-viranomaisilta turvataan. Tällöinkin pankilta itseltään tuleva tieto siitä, että talletukseen kohdistuu epäily rahanpesu- tai kätkemisrikoksesta, on edelleen keskeisin tiedonsaantikanava. Talletussuojakorvausten maksatuksen kannalta onkin siis kriittistä, että pankki on tallettanut asiakastaan koskevan tiedon rikoksesta tai rikosprosessista niin, että maksatustilanteessa pystytään tällaisen talletuksen osalta lykkäämään korvauksen maksamista siihen asti, kunnes asiasta on saatu tuomioistuimen lainvoimainen päätös.

Kokonaisuudessaan RVV:n näkemyksen mukaan hallituksen esitysluonnoksen mukaiset muutokset asiakkaan tuntemiseksi vähentävät talletussuojakorvausten maksatuksessa rahanpesun torjuntaan liittyviä riskejä. Kun talletuspankki on selvillä riskeistä, tuntee asiakkaansa ja raportoi maksatustilanteessa oikeat tiedot RVV:lle, RVV voi luottaa siihen, että automaattinen päätöksentekojärjestelmä ja automaattinen maksatus eivät lisää rahanpesuun liittyvien riskien toteutumisen todennäköisyyttä talletussuojakorvausten maksatuksessa.

Luonnoksessa on mukana lisäys siitä, että Finanssivalvonta ja Etelä-Suomen aluehallintovirasto voivat toimittaa Euroopan pankkiviranomaiselle tietoja. Kuten luonnoksessa todetaan, tämä liittyy tiiviisti Euroopan pankkiviranomaisen tulevaan rahanpesun vastaiseen tietokantaan. Tietokannasta on ollut lausunnoilla RTS-luonnos, jonka mukaan toimivaltaiset viranomaiset toimittavat tietokantaan tietoja joko suoraan tai toisen viranomaisen kautta. Toimivaltaisiin viranomaisiin kuuluu RTS:ssä myös talletussuoja- ja kriisinratkaisuviranomaiset, eli myös RVV. RVV ei toimita tietoja suoraan Euroopan pankkiviranomaiselle, vaan Finanssivalvonta välittää RVV:n RTS:n mukaiset ilmoitukset. RTS-luonnoksen artiklan 13(4) mukaan vastuu RTS:n mukaisesta raportointivelvollisuudesta on tietojen toimittamistavasta riippumatta kuitenkin täysin sillä toimivaltaisella viranomaisella, joka on vastuussa raportoinnista ja sen sisällöstä. AML/CFT-viranomainen toimii tällaisessa tilanteessa vain välittäjänä ja on vastuussa vain tiedon välittämisestä.

RVV pyytääkin siis huomioimaan, että raportointivelvollisuus Euroopan pankkiviranomaisen tietokantaan ei rajoitu vain Finanssivalvontaan ja Etelä-Suomen aluehallintovirastoon. RVV:llä ei ole sitä koskevassa lainsäädännössä vastaavaa yleistä velvollisuutta antaa tietoja Euroopan pankkiviranomaiselle kuin Finanssivalvonnalla, vaan RVV:tä koskevassa lainsäädännössä on erikseen säädetty niistä tiedoista, joita RVV:n on annettava Euroopan pankkiviranomaiselle.

Jyrkönen Tanja

Rahoitusvakaussivasto - Tuija Taos, ylijohdaja; Fanni Teinilä, lakimies